

STUDIA GENERALIA 2007

Rakkauden evoluutio

Helsingin yliopisto 15.2.2007, Porthania (Yliopistonkatu 3), klo 18.00-20.00

VAIHTOEHTOPERHEET
FM Marja-Leena Hänninen
Antiikin homot ja lesbot

Antiikin Kreikassa ja Roomassa ei tunnettu hetero- ja homoseksuaalisuuden käsitteitä. Ihmisiä ei luokiteltu heidän seksuaalisen halunsa kohteen sukupuolen mukaan, vaan olennaista oli ihmisen rooli sukupuolisuhteessa. Ajateltiin, että suhteessa toisen täytyi olla aktiivinen ja toisen passiivinen osapuoli. Aktiivisuus ymmärrettiin miehiseksi ja passiivisuus naiselliseksi ominaisuudeksi.

Käytännössä kaikki miehet ja naiset menivät naimisiin, naimattomuus oli hyvin harvinaista. Naisten sukupuolimoraalia säädeltiin tiukasti: naisen piti olla naimisiin mennessään neitsyt, ja aviirikoksesta rankaistiin ankarasti. Miehen tilanne oli vapaampi. Vapaasyntyisellä miehellä saattoi olla suhteita orjensa, prostituoitujen tai toisten vapaiden miesten kanssa.

Mitään yleisesti homoseksuaalisuuden tuomitsevaa lakia ei antiikin Kreikasta tai Roomasta tunneta. Laeilla voitiin puuttua miesprostituutioon tai alaikäisten poikien hyväksikäyttöön. Muuten suhtautuminen homoseksuaalisuuteen riippui siitä, oliko miehen rooli suhteessa aktiivinen vai passiivinen.

Kreikassa pederastia eli poikarakkaus oli arvostettu osa kulttuuria. Aikuisen miehen suhteessa nuorempaan mieheen ei ollut kyse pelkästään erotiikasta, vaan myös henkisestä ohjauksesta ja kasvatuksesta. Vanhemman miehen oletettiin olevan aktiivinen osapuoli, ja nuoremman odotettiin mieheksi vartuttuaan vuorostaan omaksuvan aktiivisen roolin suhteessa itseään nuorempaan mieheen.

Naisten välisistä suhteista on huomattavasti vähemmän tietoa. Sana *lesbo* johtuu silti Kreikan Lesbos-saaresta, jossa antiikin kuuluisin naisrunoilija Sapfo eli 600–500-lukujen eKr. vaihteessa. Sapfo kirjoitti rakkausrunoja naisille, ja joidenkin tietojen mukaan Sapfon ympärillä oli naisten yhteisö, jossa vanhemmat naiset opettivat naimattomia tyttöjä.

Roomassa suhtautuminen homoseksuaalisuuteen oli selvästi varauksellisempaa kuin Kreikassa. Mieskansalainen saattoi ilman paheksuntaa aktiivisen osapuolena suunnata halunsa mieheen tai naiseen, mutta sukupuolisuhteessa vapaaehtoisesti passiivista miestä halveksittiin. Toisen miehen pakottaminen sukupuolisuhteeseen merkitsi nöyryytystä tai rangaistusta.

Antiikin maailmassa ei tunnettu ajatusta, että kaksi samaa sukupuolta olevaa ihmistä olisi keskenään muodostanut elinikäisen parisuhteen saati perheen. Perheen perustaminen ja lasten hankkiminen oli miehen ja naisen velvollisuus, johon ei sekoitettu henkilökohtaisia mieltymyksiä tai romanttisia tunteita. Miehen suhde mieheen voitiin tietyissä rajoissa hyväksyä, kunhan hän täytti velvollisuutensa isänä ja perheenpäänä.

Suora lähetys ja videotallenteet internetissä, osoitteessa <http://video.helsinki.fi/studia/>.

Luentojen lyhennelmät ja luentosarjan ohjelma löytyy osoitteesta www.helsinki.fi/vst.

Luentosarjan luennot julkaistaan kirjana Vapaan sivistystyön toimikunnan julkaisusarjassa syksyn aikana.

Tilaukset: (09) 191 58063 (toimisto), vst@helsinki.fi tai www-sivuilta www.helsinki.fi/vst.

Järjestäjä: Helsingin yliopiston vapaan sivistystyön toimikunta
Postiosoite: PL 27, 00014 HELSINGIN YLIOPISTO